

YABANCILAR

**HUKUKUNUN TEMEL
KAVRAM VE İLKELERİ**

Dr.Öğr.Üyesi Barış TEKSOY

Yabancılar Hukuku

- Yabancıların hukukî durumunun farklılığı:
Uygulanacak hukuk kurallarının nitelik, içerik ve yöntem bakımından farklılaşması
Siyasî tercih ve Tarihsel gelişim sonucu
- Temel: Yabancı-Uyruk/Vatandaş Ayrımı
- Yabancı Gerçek Kişi/Yabancı Tüzel Kişi

Yabancı Tanımı

- Yabancı: Uyruk/vatandaş olmayan
“Yabancı, belirli bir devlet açısından, o devlete uyrukluk bağıyla bağlı olmayan kişidir.”
- (!) Azınlık yabancı değildir, çünkü vatandaştır.
- (!) Birden çok vatandaşlığa sahip olanlar
- (!) Vatansızlar

Yabancıların Haklarının Sınırlandırılması

- Yabancılar Hukukunun Çift Boyutu:
İç Hukuk-Uluslararası Hukuk
- Yabancı-Uyruk ayrımı, devletin ülkesel egemenliği kapsamında görülür.

Sorun: Sınırlandırmanın sınırı

- İç hukuk sınırlandırmasının “uluslararası hukukça kabul edilebilir” nitelikte olması gerekir.

Yabancıların Haklarının Kapsamına İlişkin Yaklaşımlar

- Uyrukla Yabancıların Eşitliği Yaklaşımı
(İlkenin yetersiz kalabilme ihtimali)
- Adaletin Uluslararası Standardı Yaklaşımı
(Uluslararası hukukça tanınan asgarî haklar)
- İnsan Hakları Standardı Yaklaşımı
Yabancı-Uyruk ayrımı olmaksızın, bazı haklara herkesin sahip olduğunun kabulü
 - BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi
 - Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

YABANCILARIN HAKLARININ SINIRLANDIRILMASINA İLİŞKİN ANAYASA KURALI

Türk Hukukunda Yabancıların Haklarının Sınırlandırılması

m. 16: “Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.”

1- Milletlerarası hukuka uygunluk

2- Kanunîlik ilkesi

3- «Sınırlanabilir»:

a) Sınırlandırılması zorunlu değildir.

b) Sınırlandırılmamışsa: yabancı = vatandaş

Türk Hukukunda Yabancıların Haklarının Sınırlandırılması

○ Milletlerarası Hukuka Uygunluk Ölçütü

Genişletici yorum: Uluslararası hukukun tüm kaynakları açısından uygunluk aranır.

UAD Statüsü m. 38:

Uluslararası Antlaşmalar

Uluslararası Teamül (Yapılageliş) Kuralları

(ülkesel egemenlik, yabancıнын hukuk kişiliğinin tanınması, kazanılmış haklara saygı, karşılıklılık..)

Hukukun (Uygar Uluslarca Kabul Edilmiş) Genel İlkeleri

(hakkın kötüye kullanılması yasağı, özel hükmün genel hükme oranla öncelikle uygulanması, suç ve cezaların kanunîliği,...)

Milletlerarası Yargı ve Hakem Kararları

Türk Hukukunda Yabancıların Haklarının Sınırlandırılması

○ Kanunla Sınırlama Şartı

Kanunî dayanak şartı: Herhangi bir hak, yabancı için ilk defa sınırlandırılacağında, bu düzenlemenin kanunla yapılması gerekir.

Sınırlamanın kanuna dayanması şartıyla kanun dışındaki yazılı hukuk kaynakları da kullanılabilir.

Karşı İşlem

- Türk vatandaşlarına karşı olumsuz eylem/tutum uygulayan devletin vatandaşlarına, yürütme tarafından olumsuz eylem/tutum uygulanması
- Kanun ile yürütmeye tanınabilen bir yetkidir, sadece yürütme tarafından uygulanabilir, yargı tarafından uygulanamaz.
Örn: 1062 sayılı Kanun, (mülga YİSHK m.2/2)
- Yetki kanunla tanındığı için, kanunîlik ilkesine aykırılık yoktur.

Karşılıklılık (Mütekabiliyet)

- Yabancıya tanınacak hakkın kapsamının saptanmasında, o yabancının uyrukluğunda olduğu devlette, Türk vatandaşlarının ilgili haktan **yararlanma ölçüsünün belirleyici olması**
- İlgili hak bakımından açıkça belirtilmiş olmalıdır. Uluslararası antlaşmadan ya da yasadan kaynaklanabilir. (Örn: Anayasa m.74- yabancıların dilekçe hakkı, MÖHUK m.48/2- yabancıların teminat zorunluluğu)
- Bir yürütme işlemi olan karşı işlemden farklı olarak, mahkemelerce de uygulanabilme olanağı vardır.

GERİ GÖNDERME YASAĞI (GERİ GÖNDERİLMEME İLKESİ)

Geri G?nderme Yasağı

- o Geri G?nderme Yasağı (YUKK.m.4)

Yabancılardan tamamına, t?m hallerde mutlak olarak uygulanması gereken, genel bir kural niteliğindedir. İstisnası yoktur.

“ Hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.”

Geri Gönderme Yasağı

- Geri Gönderme Yasağı (YUKK.m.4)

Geri Gönderilmeme İlkesi (*non-refoulement*)

Uluslararası hukuk kökenlidir ve iki temel üzerinde yükselmektedir.

1- 1951 Cenevre Sözleşmesi m.33/1

(Sözleşmede istisna vardır, YUKK'ta yoktur)

2- AIHS m.3: «Hiç kimse, işkenceye, gayri insanî veya aşağılayıcı ceza veya muameleye tabi tutulamaz.» (Geri gönderme halinde bu sonucun ortaya çıkması da AIHS'ye aykırı bulunmaktadır, istisnası yoktur.)